

درس اول

منطق ترازوی اندیشه

منطق

علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است **منطق** نام دارد . منطق دانان کوشیده‌اند با بررسی انواع خطای ذهن و دسته‌بندی آن‌ها، راه‌های جلوگیری از آن‌ها را نشان دهند .

کار علم منطق

- ۱- با بیان قوانین حاکم بر ذهن، روش‌های جلوگیری از مغالطات را بیان می‌کند .
- ۲- شیوه درست اندیشیدن را آموزش می‌دهد تا قادر به تشخیص خطاهای ذهن باشیم .
- ۳- با دسته‌بندی و توضیح قواعد ذهن کمک می‌کند تا سریع‌تر و دقیق‌تر بتوان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد .

روش یادگیری منطق

علمی کاربردی است که تبحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد .

نکته: دانش منطق ، یک علم ابزاری است در خدمت سایر علوم و دانش‌ها ، بدین جهت منطق را به شاقول بنایی تشبیه کرده‌اند .

مغالطه و راه مبارزه با آن

مغالطه به معنای هرگونه خطای اندیشه است که ممکن است عمدی یا غیر عمدی باشد . مغالطات مانند بیماری‌هایی هستند که برای دچارنشدن به آن‌ها باید از علم منطق کمک گرفت ، زیرا علم منطق با بیان قوانین حاکم بر ذهن ، روش‌های جلوگیری از مغالطات را بیان می‌کند .

حیطه کاربرد منطق

دانستن منطق تنها برای ارزیابی اندیشه‌های فلسفی به کار نمی‌رود، بلکه در سراسر زندگی و همچنین برای استدلال آوری و تعریف درست به آن نیازمندیم .

دانش بشری به دو حیطه کلی تقسیم می‌شود :

- ۱- **تصور:** مانند درک ما از « سیمرغ » و « درخت » که در این حالت به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط این تصور با سایر امور کار نداریم و تنها همان تصور را به ذهن می‌آوریم .
- ۲- **تصدیق:** مانند جملاتی چون « درختان در روز اکسیژن تولید می‌کنند » یا « انسان حیوان ناطق است » که در این حالت دارای حکم و قضاوت هستند و در آن‌ها اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب می‌کنیم .

دو حیطه اصلی منطق

- ۱- **تعریف:** که در آن روش درست تعریف کردن بیان می‌شود و به ما کمک می‌کند تا از تعریف اشتباه پرهیز کنیم .
- ۲- **استدلال:** که در آن روش درست استدلال کردن بیان می‌شود و به ما کمک می‌کند تا از استدلال اشتباه پرهیز نماییم .

الف) درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید :

۱/۲۵

- ۱- منطق علمی کاربردی است که تبجر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد .
 ۲- منطق ابزاری در خدمت سایر علوم و دانش‌هاست .
 ۳- مفهوم جزئی ، مفهومی است که مصداق آن مشخص نیست .
 ۴- استدلال تمثیلی ، استدلالی قوی است .
 ۵- تمام اسامی خاص مفهوم کلی هستند .
- درست   نادرست
 درست   نادرست
 درست   نادرست
 درست   نادرست
 درست   نادرست

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید :

۴

- ۶- علم منطق با بیان قوانین حاکم بر ذهن روش‌های جلوگیری از ..... را بیان می‌کند .
 ۷- اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند باعث بروز مغالطه ..... می‌شود .
 ۸- دو دایره متداخل و منطبق به ترتیب مرتبط با ..... و ..... از میان نسبت اربع است .
 ۹- مراجعه به لغت‌نامه ، اغلب نوعی تعریف ..... است .
 ۱۰- تعریف ..... برای واژگانی مناسب است که بتوان به نحوی مصادیق آن یا امور شبیه به آن را به افراد معرفی کرد .
 ۱۱- استنتاج بهترین تبیین ، نوعی استدلال ..... است .
 ۱۲- در گذشته به استدلال‌هایی که برای اقناع مخاطب مطرح می‌شد ، ..... می‌گفتند .

۰/۷۵

۱۳- ستون سمت راست را به ستون سمت چپ ارتباط دهید : (یک مورد اضافی است)

ستون چپ	ستون راست
۱- تعریف به مثال	الف) نبی : لفظ عربی به معنای پیام آور
۲- تعریف لغوی	ب) نبی : کسی که از عالم غیب خبر می‌دهد.
۳- تعریف دوری	پ) نبی : انسان‌هایی هم‌چون حضرت ابراهیم (ع) و حضرت موسی (ع)
۴- تعریف تحلیلی	

ب) گزینه درست را انتخاب کنید :

۰/۵

۱۴- کدام روش تعریف ، نیازمند دسته‌بندی ویژگی‌هاست :

الف) تعریف لغوی

ب) تعریف به مفاهیم عام و خاص

پ) تعریف به سلسله اوصاف و ویژگی‌ها

ت) تعریف به تشبیه

۰/۵

۱۵- استدلال قیاسی به چه صورت به دست می‌آید :

الف) از مقدمه جزئی به نتیجه جزئی

ب) از مقدمات جزئی به نتیجه کلی

پ) از مقدمات کلی به نتیجه جزئی

ت) از مقدمه کلی به نتیجه کلی

۱- درست	۲- درست	۳- نادرست	۴- نادرست
۵- نادرست			
۶- مغالطات	۷- اشتراک لفظ	۸- عموم و خصوص - مطلق و تساوی	
۹- لغوی	۱۰- به مثال	۱۱- استقرایی	۱۲- خطابه
۱۳- الف) ۲	ب) ۴	پ) ۱	
۱۴- ب) تعریف به مفاهیم عام و خاص		۱۵- پ) از مقدمات کلی به نتیجه جزئی	
۱۶- علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است .			
۱۷- تعریف و استدلال			
۱۸- مغالطه ابهام در عبارات			
۱۹- الف) کلی	ب) جزئی	پ) جزئی	ت) جزئی
۲۰- واضح بودن - جامع بودن - مانع بودن - دوری نبودن			
۲۱- الف) مانع نیست	ب) واضح نیست		
۲۲- زیرا خطای در الفاظ و معنای آنها می تواند باعث خطا در اندیشیدن شود .			
۲۳- تعریف باید جامع افراد و مانع اغیار باشد یعنی رابطه تعریف با مصادیق آن رابطه تساوی باشد .			
۲۴- زیرا به صرف مشابهت ظاهری میان دو امر جزئی ، نمی توان احکام یکی را بر دیگری تسری داد .			
۲۵- در قیاس اقترانی ، اجزای نتیجه در میان مقدمات بخش شده اند اما در قیاس استثنایی ، عین نتیجه یا نقیض آن در یکی از مقدمات استدلال می آید .			
۲۶- درک حقیقت (برهان) - اقناع دیگران (خطابه) - غلبه بر دیگران (جدل)			

ادامه دارد ...